

A. 5556

D R O R

SAVUOT

Machleket - Chinuch

Chavérjainknak kézirat gyanánt.

Jicchak Tabenkin: A T'NACH ÉS A RÉGI ZSIDÓ KULTURA.

A T'nach a zsidóság legelső és legfontosabb könyve. Ha egy zsidó meg akarja ismerni önmagát, tudnia kell, honnan származik, tehát ismernie kell a T'nachot. A T'nach három részből áll: Tóra, Növiim, Ktuvim. Különböző könyvek és különböző irások gyűjteménye. Nagyon meg kell becsülnünk ezt a könyvet. Három vallás támaszkodik reá: a zsidó, a keresztény és a muzulmán. A T'nach egybekapcsolódik az emberiség kulturájával, amely kultúra kezdetben teljességgel összekapcsolódott a vallással.

Egyetlen vallás sincsen, amely kezdetben ne egy emberhez, egy vezető személyiséghez kapcsolódna, aki tanította az embereket, aki vezette őket, aki összeszedte az addig alkotott kulturtermékeket, és akik haláluk után mind szentté váltak. Az egyén olyan gyenge volt, hogy mindaz, amit alkotott szentté kellett váljon. Az ember szentté tette a kultúra sok eredményét, amelynek a vallással semmiféle kapcsolata nem volt és nincs, legalábbis a mai értelemben vett vallással.

Országos Rabbiképző- Zsidó Egyetem Könyvtára

Szentté tett olyan eredményeket, amelyeket meg kellett őrizni. A zsidóknál pl. a hosszú galut folyamán szentté vált a nyelv - csupán azért, hogy fenn maradjon. A zsidók nyelvüket "lásón kodes"-nek, szent nyelvnek nevezik. Hosszu galuti utjukon megszentelték mindent, amit alkottak, mikor együtt voltak, különösen a nemzeti kulturát, amelyet meg kellett őrizniök.

A T'nach azonban nem egy könyv, sok-sok könyv van benne, sokféle véleménnyel, sokféle gondolattal, sok világnézeti különbséggel és sok ellentéttel. Különböző idők különböző alkotásai, különböző emberi jellemek, ideálok és gondolatok, amelyek részben ellentétben vannak a T'nach vallásos jellegével is. A T'nachnak különböző forrásai vannak, pl. egyikből fakad az Énekek Éneke - szép szerelmi dal, a másikkól pedig a Kohélet, amely már nagyon régi nihilista elmélet. A T'nachot ismernünk kell és ha megismertük, szeretni fogjuk.

A zsidó vallás felöleli az élet minden területét - az orvostudományt és a higiénit, amelyeknek nemcsak isteni, de tudományos alapjuk is van. A zsidó vallás sokkal többet foglal magában, mint más vallások. Különböző nemzeti és szociális harcok eredményei foglalnak helyet benne. Éppen ezért nem helyes az az elgondolás, amely szerint a zsidó hitnek egy célja és egy gondolata van, ezek vallásos formát öltöttek. A T'nachban még vallástalan gondolatok is vannak, mert a zsidó kultúra tartalma épp annyira különféle, mint annyira különfélék az emberi alkotások.

Amiért nekünk ilyen sorsunk volt, ~~ez~~ évszázadok minden kulturális alkotása a vallás köntösében jelenik meg. Gyakran elvetik az egészet a vallással együtt. Minden a vallás köntösét ölti magára - az emberi ünnepek, az emberi örömök, hogy örülünk a tavasznak, az ősznek, hogy átérezzük a szerelmet és általában az emberi élményeket. Mindezek az emberi kultúra nagyszerű eredményeit testesítik meg vallási formában. A tradicionális dalok, az ünnepek - az emberi kultúra hosszú-hosszú évekön vajudó alkotásának termékei. Még a szombat megőrzése sem a vallásból fakadt, hanem szociális eredmény. Nem a vallás alkotta az ünnepeket, a dalokat, a kulturális értékeket, hanem csak magába foglalta a népi motívumokat és ezáltal megerősödött. Az ember alkotta meg Istenét. Miután a kultúra és minden alkotás vallási formába öltözött - ezért nem szabad elvetni. Ma nincsen egyetlenegy könyvünk sem a T'nachon kívül, amely az Ország történetéről szólna, teljes képet nyújt egész életünkről, egész múltunkról.

Esztelenség lenne megszabadítani a vallást nemzeti tartalmától. A zsidó jámborságnak egész tartalma nemzeti és az egész ősi zsidó kulturának vallási formája van. Minden nép rányomja népi bélyegét vallására. De másképpen ez nem is lehet. Még a szocializmus sem tisztán kozmopolita, hanem nemzeti, mert a világon semmi nem létezhet forma nélkül és a forma - nemzeti.

A T'nach prófétáinak univerzális, nemzetközi gondolata, a népek testvériségébe vetett hit - ez is zsidó nemzeti, mert minden emberi tartalomnak nemzeti jellege van. A zsidó vallás sokkal nagyobb mértékben nemzeti, mint bármely más, izzig-vérig zsidó. Az, hogy a vallás a zsidóknál izzig-vérig nemzeti, számunkra nagyon sokat mond, azt hogy a zsidóság - nemzet.

- . - . - . - . - . - . -

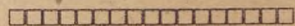
S a v u o t ünnepe.

Savuot egyike a három zárócok ünnepnek. Peszach után, a tavasz és a rügyfakadás ünnepe után következik a Savuot, mely a virágzás, az érés és aratás ünnepe. Peszach és Savuot közel állnak egymáshoz, egymás után következnek, összefüggnek, egyik teszi teljessé a másikat. A Savuot olyan, mintha befejezése lenne Peszachnak, ugyanugy, mint az érés és aratás is befejezője a rügyözésnek és a vetésnek. De nemcsak a természetben, hanem a tartalmában a "szabadság ünnepe" és a "Tóra-adás ünnepe" is összefüggnek egymással. Nincs szabadság törvény és etika nélkül. A szabadság törvény és tan nélkül - lázongás. Az egyiptomi kivétel a felszabadulásnak - rabszolgaságból szabadságba - a szimboluma. Szinaj hegyének szimboluma teljessé teszi ezt a szabadságot. Ez adta meg a formáját a törvénynek a szabadságnak. Ez tette a hatszázezer, szolgaságból jövő, még mindig rab embert - szabad néppé.

Nem minden nemzedékben és nem minden időben volt egyöntetű a Savuot. Ez is, mint minden ünnepe Izraelnek, új formát öltött, a helyzet szerint változott. Mikor még Izrael saját földjén lakott, földművelésből élt és a föld népe volt - szántóvető, arató, szőlőt ültetett, akkor a természet dominált az ünnepben. A földhöz való kapcsolat adta magát a nevet is - termények ünnepe - Chag habikurim. Akkor azonban, amikor a zsidók a galutba kerültek, elszakadtak a földtől, összezsugorodott az egész ünnep jelentősége a kinyilatkoztatás köré és csak vallásos jellegét kapott. De még a galutban sem tudtak lemondani az emlékekről, a föld szagáról és noha az egész szimbolikussá vált, ezen a napon a templomokat és házakat zölddel, virággal díszítették. Ebben kifejeződött a természet utáni vágyakozás. Mógilat Ruth olvasása is a népnek a szabadság, a föld utáni vágyakozását fejezte ki.

Erecben újra a föld népévé lettünk. Igyeckszünk visszaadni Savuotnak régi értelmét, a föld, az aratás és betakarítás ünnepét. És ugyanugy, amint a régi időkben az egész nép felment Jeruzsálmbe és nagy örömmel és boldogsággal vitte a Szentélybe a termést, mi is igyeckszünk a régi ceremóniának új tartalmat adni.

Savuot napján a gyermekek fehérbe öltözve viszik a termést - nem a Szentélybe, hanem - a Keren Kajejnek.

Thomas Mann: A T Ö R V É N Y .

/:Alábbiakban részletet közlünk
Thomas Mann Mózesről írt regé-
nyéből, amely a kinyilatkoztatás
előkészítését írja le. :/

Mose tehát botjával kezében áthaladt a sivatagon, távol álló szemeit Isten hegyére függesztve, mely kályhaként füstölt és gyakran tüzet hányt. A hegy sajátosan volt formálva: repedések, hurkák vették körül, hogy úgy látszott, különböző emeletekre van osztva és utak vezetnek rá, de csupán a látszat mutatta így a sárga háttér-falak lépcsőzetét. Harmadik napon az elhivatott a hegy lábának kezdő emelkedőihez ért: ekkor mászni kezdett, markában a vándorbottal, melyet önmaga elé tűzött le és ut és ösvény nélkül, megfokotodott, elszenesedett növényeken át néhány órán keresztül lépésről lépésre mind magasabbra mászott Isten felé annyira, amennyire embernek éppen lehetséges volt, mert lassanként a kénesen büzlő forró fénck gőzei, melyek a levegőt betöltötték, elfojtották lélegzetét és köhögés rázta meg.

De eljutott a legfelső lépcsőzetig és terraszig, a csucs alatt, ahonnan a kopár vad hegyláncra és lent mindkét irányban a sivatagra egész Kádesig kilátás nyílt. A nép felvonulását is ki lehetett venni a nélységben.

Itt a köhögő Mose egy barlangot talált a hegyfalban, előreugró sziklatetővel, mely megvédte a lehulló kőszilánkok és folyékony láva ellen: ide vette ~~he~~ magát és rendezkedett be, hogy rövid szuszogás után a munkához láthasson, melyet Isten parancsolt neki és amely őt nehéz körülmények között - mert a fémgőzök mind fojtóbban ülepedtek mellére és még a viznek is kénizt kölcsönöztek - nem kevesebb, mint negyven nap és negyven éjjel idekényszerítette.

De miért oly sokáig? Honye kérdés! Az örök tönörőségű, a megkötötten kötő Isten erkölcsi törvénye várt itt rögzítésre és arra, hogy a hogy kővébe vessék, hogy Mose az ingadozó csőcséléknék, elhantolt apja vérének, levigye a táborhelyre, ahol vártak rá és köztük legyen, nemzedékről nemzedékre, rendületlenül, belevésve lelkükbe és husukba, vérükbe, az emberi tisztesség foglalataként. Isten haragosan parancsolta neki melléből, hogy két táblát vájjon ki a hegyből és csúkra írja, amit diktál, öt szót az egyikre és ötöt a másikra, mindenestől tíz szót. A táblákat előtarantoni, kisinitani és némileg néltő hordozóivá tenni az örökre összefoglaltak, nem volt kicsiség. A magányos ember számára, noha kőfaragó lény tejét itta és csuklói vastagok voltak, sok balsikerrel járó munka volt, amely a negyven napnak egy negyedrésztét igénybe vette. A beírás pedig olyan probléma volt, melynek megoldása Mose napjait könnyen kinyújthatta volna a negyven fölött.

Mert hogy kellett írnia? A thébai internátusban megtanulta a díszes egyiptomi képirást, folyékony formájával együtt, ugyszintén az ékes-szent háromszög tömegét az eufráteszi betűknek, melyekkel a világ királyai agyagcserepeken kicserélték gondolataikat. Ehhez a midianitáknál egy harmadik jelentés varázssal ismerkedett meg, szemekből, keresztetekből, férgékből és szarvakkból és különbözőképpen alakított kígyóvonalakból összeállítva, melyet, a Szinaf országban szokásosat, sivatagi ügyetlenséggel másoltak le Egyiptom képeiről, jegyei azonban többé nem teljes szavakat és a dolgok ideáit, hanem csupán ezeknek részeit, nyílt szótagokat jelöltek, melyeket össze kellett olvasni.

Énnek a háromféle gondolatrögzítési módszernek egyike sem volt alkalmas neki - abból az egyszerű okból, mert mindegyik ahhoz a nyelvhez kapcsolódott, mely jelentésteljesen beszélt és mert Mose teljesen tisztában volt afelől, hogy saját maga soha sem lenne képes tiz szónyi szöveget babiloni, egyiptomi, vagy szinai beduin nyelvjárásban a kőre vésní. Ezt csupán atyja fajtájának nyelvén tehette, abban a tájszólásban, melyet beszélt és amelyet az erkölcs számára megdolgozott, akár le tudja olvasni más, akár nem. És hogy is olvasnák le, hiszen még csak írni sem tudtak és az ő beszédük számára egyáltalán nem létezett a jelentés varázsa?

Mose ösztönösen vágyott egy ilyesmire, vagyis olyanra, amelyet hamar, igen hamar le lehet olvasni, tehát olyanra, amelyet a gyermekek is, mert azok voltak,

néhány nap alatt ki lehet gondolni és találni Isten segítségével. Mert ki kellett gondolni és találni azt az írásmódot, amely nem létezett.

Milyen szorongató és sürgő sfeladat ! Erre még nem is gondolt, csak éppen az írás lebegett szeme előtt s eszébe sem jutott, hogy az ember nem írhat minden további nélkül. Ugy izzott és füstölt tőle a feje, mint egy kályha és mint a hegynek a csucsa, mely feltűzölte belülről a népszerű írás vágya. Ugy érezte, mintha sugarak áradnának fejéből, mintha szarvak nőnének homlokán a kívánczó erőfeszítéstől és az egyszerű megvilágosodástól. Nem tudott jeleket találni minden szónak, melyekkel népe élt, vagy minden szótagnak, melyekből az egyes szavak összeálltak. És noha kicsi volt a szókinccse azoknak ott lenni a táborban, mégis tulsok lenne a hegy, melyet alkotnia kellene a hegyen töltött, kinéert napokban s az is fontos volt, hogy olvasását gyorsan meg lehessen tanulni. Ezért másképp cselelkedett és homlokán szarvak nőttek az isteni ötlet büszkeségétől. Összegyűjtötte a nyelvnek hangjait, melyeket ajkával, nyelvélvel, inyével és torkával képzett, miközben elkülönítette tőlük a néhány üresen zongót, melyek, amazok által közrefogva, váltakozva fordultak elő a szavakban és csak általuk lettek szavakká. De a környező zajhangok sem voltak oly nagyszámúak, alig husz volt belőlük; és ha az ember jeleket kölcsönzött nekik, melyek sziszogésre és püsszegésre, zúmmogásra és brummogásra, csattanásra és pattanásra szólítottak fel közmegegyezés szerint, akkor az alaphangok negtarításával, melyek önként adódtak belőlük, szavakká és a dolgok képeivé lehetett őket összefűzni, tetszés szerint bármivé, ami csak létezett, nemcsak

saját vérségének nyelvén, hanem minden nyelveken - még egyiptomi és babiloni nyelven is lehetett velük írni.

Isteni ötlet ! Királyi idea ! Ugy látta, ahhoz hasonlít, akitől jött, a Lát-hatatlanhoz és Szellemeihez, akié a világ volt és aki, noha ama fajt ott lenn különösképpen kiválasztotta, mégis egyuttal az egész föld ura volt. Azonkívül legnagyobb mértékben alkalmazkodott közeli és sürgős céljához, amely számára és amelyből született, a táblák szövegéhez, a kötve-kötelezőhöz. Mert természetesen, hogy elsősorban arra a vérré volt vonatkoztatva, melyet Mose Egyiptomból kivezetett, mivelhogy Istennek és neki egyformán gyönyörúsége telt benne? de mivelhogy ezzel a maréknyi jeggyel a lékség eseten minden népek nyelvénok szavait le lehetett írni és ahogy Jahve mindenütt Istene volt a világnak, ugyszintén az is, amit Mose szándékozott, a rövidrefogott - olyan természetű volt hogy alaptörvényül és sziklálul szolgálhatott az emberi tisztességnek a föld népei között - mindenütt.

Igy Mose tüzelő fejjel nekiveselkedve némileg a szinai nép jegycire támaszkodva, jeleket rajzolt a sziklafalra, a kattanó, pattanó és csattanó, a zizegő és sziszegő, a zummogó és brummogó hangok számára vésőjével s mikor a jelképeket bizonyos tetszetőséggel jól megkülönböztethetően együtt látta, íme, akkor le lehetett már írni vele az egész világot, mindazt, ami teret foglalt el és ami nem foglalt el teret, az alkotottat és gondoltat - egy szóval mindent.

És irt, azaz: furta, véste és vájta a tábla szilánkozó követ, melyet fáradságosan állított elő és melynek elkészítése a betű kitalálásával együtt haladt. De hogy mindez negyven napig tartott, azon nem lehet csodálkozni.

Néhányszor Jósua, az ifju, feljött hozzá, hogy vizet és tésztát hozzon, anélkül, hogy a népnek tudni kellett volna erről; mert a nép azt gondolta, hogy ott Mose csupán Isten közelségéből és az ő beszédéből él és stratégiai okokból Jósua meg akarta hegyni ebben a feltovésében. Látogatásai azért rövidek voltak és éjszaka történtek.

Mose azonban dolgozott szüntelen, míg a nap Edom felett felkelt és a sivatag mögött lenyugodott. Képzeljük el, hogy ült ott, meztelen felsőtesttel, szőrrel benőtt mellel és igen erős karjaival, melyeket bizonyára elpusztított apjától örökölt, szélesen elálló szemével, horpadt orrával, a kettéosztott, szürkülő szakállal és egy cipót rágesálva, időnként a hegy főngőzeitől köhögve és izzadt orcával vágta, véste, simította a táblákat, hogyan térdelt eléjük a sziklafalra könyökölve és pópceselő munkával beléjük mélyítette szarkaiárait, ezre a mindenre képes rovásokat, miután az árral előre kirajzolta.

Ezeket irta a táblára:

Én vagy Jahve, a te Istened, aki kihoztalak téged Egyiptom országából, a rabszolgaság házából.

Ne legyenek tenéked előttem idegen istencid. Ne faragj istenképeket.

Az én nevemet hiába ne vedd.

Emlékezzél meg a szombatnapról és azt megszenteljed.

Tisztolt atyádat és anyádat.

A másik táblára ezt írta:

Ne ölj.

Ne paráználkoddj.

Ne lopj.

Ne tégy felbarátod ellen hamis tanubizonyságot.

Ne kívánd a te felbarátodnak vagyonát.

Ezeket írta a zengő üres hangok kihagyásával, melyek maguktól értetődtek. És közben mindig úgy érezte, mintha homlokhajzata alól szarvpárhoz hasonló sugarak crednének.

Mikor Jósua utóljára jött a hegyre, kissé tovább maradt, két teljes napon át; mert Mose még nem volt készen munkájával s együtt akarták levinni. Az ifju őszintén csodálta, mit végzett mestere és vigasztalta néhány betű miatt, melyek minden szeretet és gondosság ellenére, Mose bánatára, töredezttek és felismerhetetlenek voltak. De Jósua biztosította, hogy az összbenyomás ezáltal nem szenved.

Amit Mose Jósua jelenlétében utóljára tett, az volt, hogy a bemélyített betűket vérvél befestette, hogy jobban kiemelkedjenek. Más színező anyag nem volt kéznél, amivel ezt elvégezhetette volna; így az árral beleszurt erős kezébe és a csepegő vért gondosan szétkenete a betűkön, hogy vörösen világítva álltak a kövön. Mikor az irás megszáradt, Mose mindkét karja alatt egy táblát vett, botját, mellyel jött, az ifjunak adta s így szálltak alá együtt a hegyről, a nép táborába, szemben a hegyvel a sivatagban.

"0"0"0"0"0"

CHAG HASAVUOT.

A nyár napjai érkeztek el Erec Jiszraélben. A tikkadt föld fáradtan nyujtóz-
kodik és a nap melegsége tölt el minden zeget zugot, embert, állatot, növényt
egyaránt. Ilyenkor zugnak, dübörögnek egész nap a combainek sorai. Sor sor
után hull a földre és az aranyló buza verejttékezve omlik a zsákok ölébe. A
munka láza fokozza a nap hevét. Öröm van, aratás, megjött az első termés.

Esténként csónakok eveznek a parthoz, a víz sötétzöld és kemény, sulyos,
mintha a nap melege ott találna otthonra. A hajókból, csónakokból barnára
lesült halászok ugrálnak ki a fövényre, vállukra veszik a halakkal telt zsá-
kot. A lenyugvó nap sugárát a halak pikkelyeire veti, azok érdekes fényben
szikráznak.

A parton már gyerekek sokasága ugrándozik, szaladgálnak az érkezők között,
nem fáradnak el a kérdeztetésben, nézegetik a halakat, válogatnak köztük, hisz
tudni kell, holnap Jom Habikurim - a Zsengék ünnepe.

Már a reggel is más, mint a többi napokon. Mintha a tenger is másképp zugna,
mint egyszerű hétköznapi napokon. Mintha a hullámok titkokat sugnának, mintha biz-
tatnának mindonkit, hogy ma nagy nap van - Chag Habikurim.

A gyerekek nem tudnak aludni, már korán elhagyják ágyukat és dolgoznak. Kosarakat fonnak virágból, fűből, raffiából. Gyerekek hangjától hangos az egész környék. Kertjükbe mennek, ahonnan letépi a legszebb gyümölcsöt, a legszebb banánokat, a legszebb narancsot, a legszebb virágokat, majd kiválasszák a legszebb bárányokat - mindenből, mindenből a legszebbet. . . Chag Habikurim tiszteletére.

Délután már elül a munka zaja, más gond van. Előkészíteni az estét. Fehér ruhát vesznek fel, hajukba virágot tűznek, koszorút fonnak és felsorakoznak, hogy megünnepeljék - a Zsengék Ünnepeit.

És eljő az este. A nap áldó sugarait küldi a partra, ahol hosszú sorokban jönnek elő fiú és lányok virágosan, dalosan és a vizen nagy hajó áll, közel a parthoz, rajta meg színpad, a színpadon táncok, dalok. Egyszerre megnyílnak a sorok, ut vezet a hajóhoz, hosszú sorban jönnek a gyermekek, kezükben az első tornény. Az egyiknél hal, másikonál buza, harmadikonál kis borju, negyediknél tojás és így tovább, tovább - csirke, gyümölcs, virág, minden-minden és viszik előre, hogy a K.K.L.-nek adják, amint azt régente, őseink idejében a Bét Hanikdasban áldozatul adták.

És már este van. Lágy szellő fujdogál, táncba kezd egy pár. Példájukat követik a többiek, fiatalok, öregek, férfiak, asszonyok, áll a tánc, rong a hóra, mert örülünk, hogy na van a tornés napja, az aratás ideje. -

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

A ZSENGÉK HOZATALA.

"És hajolj meg az Örökkévaló
a Te Istened előtt és örvendj
minden jónak, amit Ő adott
neked és házad népének. Hajolj
meg, te a Lévi és az idegen,
aki veled él." /:Dvarim:/

Hogyan választják ki a zsengeket, amit a Szentélybe visznek? Az ember ki-
megy a mezőre, hol érett fügét és gránátalmát lát, mely kitűnik a többi kö-
zül, szalmaszállal köti meg és így szól: ezek a zsengek, melyeket a Szent-
télybe viszek.

Hogyan viszik a termést Jeruzsáomba? A falvakból összegyűlnek a nagy váro-
sok uccáin. Éjjel nem fokszenek le és hajnalhasadáskor a vezető így szól: jertek,
menjünk Cionba, Istenünk házába. - Akik közelről jönnek, fügét, szőlőt,
távolról datolyát és mazsolát hoznak. A menet előtt egy ökröt vezetnek, mely-
nek szarvai arannyal vannak behuzva és fejét olajfallevél koszoru díszíti. A
dobos elöl halad és egészen Jeruzsálemig pergeti dobját. Itt mindenki magához
veszi a zsengeket, melyeket odig az ökrös hozott. A helytartók, helyettesek,
kincstárnokok már mind itt várnak és fogadják őket. A céhek mesterei is kivon-
ultak és üdvözlik őket: "Testvéreim Isten hozott benneteket". És tovább ha-
lad a menet. A dob perog egészen a hegy lábáig. -

Bialik: M ö g i l a t O r p a .

Ruth és Orpa a két moabita leány egytestvérek voltak. Leányai Eglonnak, Moab királyának. Mindkettő szépséges, gyönyörű leányzó. Orpa akaratos, erőszakos volt, Ruth pedig finom, gyengédleltük. Jól éltek Eglon és leányai és kövérek voltak, mert földjein gazdag volt a termés. Még a fü is akkorára nőtt, mint egy ember. És Istene Kmosz volt, akit félt és tisztelt és örömmel áldozott néki minden alkalommal egy fiatal bárányt. De szomszédait, Izrael gyermekeit nem nézte jó szemmel. Szívében azonban félte Izrael istenét és nagy tisztelettel adózott néki, mert úgy gondolta: "Talán Izrael istene a miénk is és talán ő crős!"

És történt ezekben a napokban, hogy Jehudában éhínség volt és a moabiták földjén gazdagon arattak. És Bét Lechem Jehudából jött egy férfiú Efraim törzseből, kinek neve - Elimlech volt. Moabba jöttek lakni - ő, felesége Noémi és két fia: Machlon és Kiljon. És Eglon király, a moabiták feje megkönyörült rajtuk, házat is adott nekik és földet is, hogy lakjanak nála, az ő országában. És történt, hogy meghalt Elimlech, Noémi ura és az asszony egyedül maradt két fiával nagy bánatban, nagy bajban, az idegen földön. Látta ezt Eglon, látta Elimlech fiait, hogy jók és feleségül adta nekik két leányát - Ruthot és Orpát.

És örült, hogy Izrael gyermekeivel kapcsolatba került, de az Örökkévalónak nem tetszett, ezért gyermeket nem adott nekik. Szomorúan laktak anyósuk házában, szenvedéssel telve, bánatosan, öröm nélkül. És nem vigasztalták őket sem Machlon, sem Kiljon és a két leány olyan lett, mint két hervadt virág. És tíz év múlva meghalt a két ifju és eltemették őket apjuk mellé. És Eglon látta Izrael helyzetét és sok rosszat okozott nekik, de az Örökkévaló megbosszulta őt Ehüd Ben Gira kezéi által, aki ezekben a napokban Izraelben bíráskodott.

Moémi egyedül maradt, férje nélkül, gyermekei nélkül és így szólott: "Mi van nekem itt, ki van nekem itt?" - és felkelt és visszatért hazájába. De Ruth, a moabita lány nem akarta anyóság elhagyni, mert az Örökkévalót szívében érezte és elhagyta népét, országát, szülőföldjét és istonét és felkelt, és elment Izrael országába, hogy tisztelje az Örökkévalót, Izrael istonét. És Orpa elkísérte a határig anyósát és ott megszókolta őt, majd visszatért apjának házába.

És történt egy nap, egy filiszteus ment át a moabiták földjén, aki bátor és erős férfiú volt, ruhája csillogott, a nap sugarait verte vissza szikrázó pajzsa, csillogó fegyvere. Vasba rézbe öltözött, mert nagy hős volt és szerette a harcot. És egy este betért Orpa házába, hol meglátta a leányt és megszerette őt és feleségül vette. Orpa pedig utána ment Gat városába, a filiszteusok városába, miként a kutya követi gazdáját. -

II.

És az Ur kiterjesztette szárnyait Ruth fölé. És anyósával lakott Ruth Bét Lechem Jehudában. És nagyon szegények voltak és ezért elment dolgozni Boáz földjére, hogy legyen mit enniök.

És Boáz gazdag ember volt, nagy földekkel, és jólelkű ember volt Elimelech családjából. Látta a leányzót, amikor dolgozott a földön, megismerte tisztaságát, házába vitte és asszonyává tette. És idő multával fia született, akinek neve Ovéd volt és zsidóvá lett, ahogy meg van írva Ruth könyvében.

És megöregedett Ruth, de lelkében, testében friss volt és nem fáradt el, hogy környezetében a jóságot ültesse el. És fiai születtek és fiainak fiai és mindegyik hős volt és mind féltte az Örökkévalót, Izrael Istenét. És mikor már nagyon megöregedett, unokájának gyermeke született, kinek neve Dávid lett. És felnőtt a gyermek és Isten megáldotta őt és szemei szépek voltak és szívében bátor volt, agyában értelmes. És megtanult hárfázni és hangja is szép volt. Mikor apjának nyáját legeltette, hősiesen védelmezte azt a ragadozó vadállatok ellen, az oroszlán, a medve ellen. És beteltek a hegyek és a völgyek dallamos énekével.

És megöregedett Orpa is a filiszteusok országában és orószakos maradt és napközben dologtalanul ténfergett az uccán. És gyermeket szült és gyermekei gyer-

mekeket neveltek fel és köztük volt Góliát is. És a gyermek vadon nőtt fel és hasonlított apjához, aki hatalmas volt és szerette a fegyvert, ölni és gyilkolni tanult már fiatal korában és fiatal farkasként bolyongott az országban. És az ország telve volt vérrel és sirással, mert az alma nem csik messze a fájától.

III.

És idők multán a filiszteusok sátraikat, táboraikat előkészítették, hogy harcoljanak Izrael ellen. Egyik hegyen állottak ők, a másikon pedig a zsidók, közöttük völgy volt. És előjött egy férfiú a filiszteusok táborából. Óriás volt, tetőtől talpig vasban, kezében dárda és pajzs - ő volt Góliát, Orpa utóda.

És Izrael táborából is előjött egy szépszemű ifju, neki nem volt pajzsa, nem volt sisakja, nem volt kezében más, csak egy parittyva és kő. Őt kő a táskájában és ajkán az élő Isten neve. . . Ő pedig Dávid volt, a pásztor Bét Lechemből, Ruth sarja.

A két moabita testvér utódai - a filiszteus óriás és a héber ifju - szemben állottak egymással a völgyben.

B I K U R I M .
= = = = = = = = = = =

A nyáját őrizték mindketten. A fiu vigyázott rájuk, a lány pásztoruk volt. A Felső-galileai faluban még napkelte előtt összeterelték mindig a nyáját és elindultak a hegyekbe az ugráló, bégető, csengőiket lóbáló állatokkal. A har-
matos reggelt már a sziklán töltötték. A fiu furulyált, a lány pedig kellemes,
lágy hangjával kísérte. A nap elküldte rájuk első sugarait és ők ilyenkor fo-
hászt küldtek egy kis földért, ahol felépíthetik kis házukat, megművelhetik
a földet, elvetik a magot, szőlőt és fűgét ültetnek és a termés első zsen-
gáját elviszik Jeruzsálembe, a szentélybe, a papoknak ajándéku-
l. Régi álmuk volt ez, amióta először találkoztak a patak partján, a hogy aljában. . .

Egy forró nyári napon, délben a fiu összegyűjtötte a bárányokat és kecskéket,
a hegy aljába vezette őket a hideg és tisztavízű patakhoz. Ekkor találkozott
utban a patak felé a lánnyal, aki kezében egy gyenge bárányt vitt. Azóta
együtt jártak a nyájjal. A fiu magas volt és erős, haja fekete és göndör,
szemei lángolnak. A lány pedig gyenge, karcsulábu, haja szőke, szemei kék-
. . . Azóta a fiu vigyáz a nyájra, a lány pedig legelteti őket.

Estefelé, mikor a nap már lemenőben van, együtt szoktak hazamenni a faluba.
A bárányok bégetve bujnak össze az uton, és tolakodnak az akolban. A lány
és a fiu kezükben viszik utánuk a kicsiny bárányokat és szeretettel teszik

anyjuk emléjére. Este - dolguk végeztével - visszatérnek barlangjukba, a hegy oldalába, mosollyal az ajkukon vesznek búcsút egymástól, hogy másnap újra találkozzanak.

Hiába vágyódtak egy kis föld után, nem teljesedett be vágyuk. A fiu elhátározta és odalépett a falu vénei elé és a következőket mondta nekik: - Hallgassatok meg falu vénei ! Atyám harcban esett el, engem még gyermekkoromban a nyájhoz tettek, hogy őrizzem őket éjjel-nappal. Felnőttem. Most velem van ez a pásztorlány is, aki szintén árva. Szeretjük egymást. Kérünk Benneteket adjátok nekünk azt a kis földet a hegy oldalában. Legyen ez jutalmunk eddigi munkánkért. Ezt kérjük Tőletek, falu vénei ! -

Az öregek meghallgatták szavait és így gondolkodtak: - Helyesen beszélt a pásztor, mert nem jó, ha egyedül van az ember. Adjunk nekik egy darab földet. Őrizzék ezért ők és ivadékaik a mi nyájunkat. -

Amit gondoltak, azt ki is mondták: - Meghallgattuk szavaidat pásztor, ismertük atyádat és a menyasszonyod apját is. Hus vagytok húsbunkból, ezért teljesítjük kérésteket. Térjete vissza munkátokhoz és mi majd felnegyünk a hegyre, kijelöljük földeteket,

Nagyon rossz volt a föld, amely az ifju pásztoré lett - tele kövekkel és távol a pataktól. Amidőn megpillantották földjüket és látták, hogy puszta, na-

gyon elszomorodtak, szemeik megteltek könnyel, szívükből nehéz sóhaj fakadt. Ekkor megesküdött a fiú: - Esküszöm a Galil hegyeire, hogy kezeim nem pihennek addig és szemeimet nem hunyom álomra, míg ki nem tisztítom ezt a földet a kövektől, fel nem szántom, be nem vetem, be nem ültetem. -

A lány is könnyes, csillogó szemekkel válaszolt: - Fiatalok vagyunk mindketten, könnyűek mint az őzikek. Együtt tisztítjuk meg a kövektől, együtt vetünk és együtt fogunk majd aratni és együtt visszük majd Jeruzsálembe, a Szentélybe gyümölcsünk zsongóját. -

Erre így válaszolt neki a fiú: - Milyen édesek szavaid ! Megesküszöm, hogy amikor megtisztul földünk a kövektől, eljegyezzek Téged örökké ! -

E naptól kezdve együtt őrizték ketten a nyájat és pihenő idejükben a földet művelték. A munka nehéz volt és fárasztó. Szerszámuk nem volt. A köveket puszta kézzel szedték ki a földből. Milyen nagy volt örömük, mikorra sikerült az első darabot megtisztítaniok ! Csak egy ölt tisztítottak meg, de örömük ola nagy volt, mintha már óriási területet tisztítottak volna meg.

Multak a nap, a hetek, a hónapok és a két pásztor napkarnitottan, széltől kicserézve fejezte be munkáját. A föld fekete volt és úgy tekintett rájuk, mint anya gyermekére.

A falubeliek aznap nem küldték legelni nyájukat, hogy földjükön örülhessen a pásztorfiu és a pásztorlány. Egész nap szántottak, a fiu ment elől, a lány utána, kezeivel morzsolta szét a rögöket.

Mikor befejezték munkájukat, kezüket nyujtották egymásnak és a fiu fekete szemei találkoztak a lány kék szemével. És így szólt a fiu: - Eljegyezzlek magamnak örökké, eljegyezzlek magamnak igazsággal, kegyelemmel és szeretettel, eljegyezzlek magamnak hittel. . .

Egy szép, osodélatos tavaszi éjszakán együtt ültek mindketten a felszántott bevetett földön, a kis kőház mellett. És megszólalt a pásztor: - Egy év múlva teljesítjük fogadalmunkat - olvisszük Jeruzsálembe földünk zsengéjét, ott tartjuk meg esküvőnket. - Hozzásimult a leány: - Óh fivérem! Nézd a hegyek fölött a fáklyákat, piros tüzlángok emelkednek az égig és ez a tűz azt sugja nekem, hogy veszedelem közeledik. Lentről, a csendes faluból sófár hangja száll fel. Egyik falu szól a másikhoz, egyik a másikat ébreszti fel. -

És így felelt a fiu: - Veszély jöle ez, harcba szólítják embereinket! -

Egész éjszaka világítottak a hegyek fölött a fáklyák, lovasok vágattak faluról falura, városról várostra és megfújták a sófárt: - Erős és féltelmetes ellenség jött Országunkra és fegyverbe szólítjuk az egész népet. - Már pirka-datkor előkészítette a lány a fiu ruháit, tarisznyájába egy darab kenyert,

fügét, sajtót tett és mondotta: - Tudom, hogy téged nem szólítottak fegyverbe, mert még nem szenteltük fel házunkat és szőlőnk negyedik termését még nem élveztük, de mindketten olyan szülők gyermekei vagyunk, akik tudtak harcolni és meghalni a hazáért. Menj, véd meg Országunk határait. Én vigyázok majd földünkre és visszavárlak. - És így válaszolt a pásztor: - Áldott légy testvérem és jegyesem, tudtam, hogy nem fogsz meggátolni utamon. Érted fognak imádkozni mindig és várni fogom a napot, mikor majd együtt visszük földünk zsnegét Jeruzsálembe.

A völgyben összegyűltek Izrael összes fiai - Judcából, Saronból, Somronból és a Galilból, a hegyekből és völgyekből. A dombra felment a főpap, ruhája kék-fehér bársony. Az egész nép állva figyelte minden mozdulatát és szavait. várták. Megszólalt a főpap: - Halljad Izrael, közeledik a harc pillanata. Ne csüggedjetek, ne féljetek, ne ijedjetek meg az ellenségtől ! - A pap hangja telve volt szeretettel és irgalommal. Az örök végignéztek a nép sorai között és így szóltak: - Ki az, aki házat épített magának és még nem szentelte fel ? Menjen haza, hátha elesik a harcban és más szenteli fel házat.

Az örök elhallgattak és várták, hogy kilépjenek ezek az emberek. Sokan voltak közöttük, akik új házat építettek. A galili pásztor is hallotta az örök szavát, de magában azt gondolta, hogy az ő háza oly kicsi, hogy bizonyára nem engem gondoltak.

Ismét megszólalta az őrök: - Ki az, aki szőlőt ültetett és még nem élvezte negyedik termését? Menjen baza, hátha elesik a harcban és más fogja élvezni azt! - Egyenként léptek ki a tömegből azok, akiknek új szőlőjük volt, de pásztorunk azt gondolta: - Én is ültettem szőlőt, de nem megyek innen.

Az őrök tovább folytatták: - Ki az, aki eljegyzett lányt, de még nem vette feleségül? Térjen haza, mert hátha elesik és másé lesz a lány! - Pásztorunk a szavakra felriadt, nyilként járták át szivét a szavak. Két szeme tüzen égett. Látta a hercegi és nemes ifjakat, színpompás ruhákban kilépni a sorokból és hazatérni menyasszonyaikhoz. Lelki szemével ő is látta jegyesét, szőke haját, kék szemét. Eszébe jutottak utolsó szavai és - maradt.

Az őrök tovább beszéltek a néphez: - Ki az, aki fél, aki gyáva? Térjen haza, nehogy bátortalanítsa többi testvéreit. Pásztorunk szeméi ragyogtak, mint a galili erdő oroszlánjának szeméi: - "Ilyenek nincsenek Izraelben! -

A harc nehéz volt és súlyos. Hetekig, hosszú hetekig tartott. Az ellenség áttörte a frontot, elpusztította a városokat és falvakat és már Jeruzsálemhez közeledett. A pásztorlány mindennap kiment a nyájjal a mezőre és pihenő óráiban a földet művelte, őrizte a fákat, éjjel pedig vágyakozva tekintett a hegyről a messzeségbe. Mi lehet szíve választottjával? Él-e? Nem fekszik-e sebesülten és nincs, aki segítsen rajta?